

6.4.3 Intonační konstrukce 4

„Intonace otázky se spojkou A“

Použití této intonační konstrukce, jak bude uvedeno dále, je v některých aspektech (zejména v otázkách) velmi specifické a omezené. Melodie je totiž nositelem emocionálně zabarveného významu vyjadřujícího nadřazenost, formálnost; její použití v každodenní řeči tak není příliš časté. U Čechů, kteří se učí rusky, se však setkáváme s tím, že nevědomky kladou otázky právě s touto intonací, aniž by si byli vědomi doplňujícího významu a expresivního zabarvení, které tak svým otázkám dodávají. Tato situace může být způsobena tím, že průběh IK-4 se v určitém smyslu podobá melodii otázek v českém jazyce; po mírném poklesu tónu dochází k jeho zvýšení v pozici po intonačním centru, tedy s blížícím se koncem větného úseku (výpovědi). Pro melodii české otázky je typické zvýšení tónu před koncem věty (tedy před otazníkem). Z hlediska dosažení cíle komunikace a jejího úspěchu je proto velmi důležité dbát u žáků a studentů na odpovídající realizaci neutrálních otázek (ty jsou pronášeny především s IK-2 a IK-3) a na vhodné použití IK-4 v řeči.

IK-4 se nejčastěji používá:

- A. v neúplných otázkách se spojkou A:** Они уже приехали. // – А Наташа?
- B. v otázkách, pokud chce mluvčí zdůraznit požadavek:** Ваш паспорт? // Ваш билет?
- C. v otázkách anketního charakteru:** Ваша фамилия, / имя?
- D. při vyjádření přivítání nebo loučení (vedle IK-2), pokud chce mluvčí zdůraznit oficiální charakter** (není typické ani příliš vhodné pro běžnou, neformální a neutrální komunikaci): Как дела? // Как живёте?
- E. při vyjádření vůle (v příkazech) ve větných konstrukcích s infinitivem, pokud chce mluvčí zdůraznit oficiální charakter:** Проходите! // Садитесь!
- F. při formulaci opakované otázky s cílem vyjádřit údiv, překvapení:** Николай из Москвы. // – Откуда? // Из Москвы? // Странно.
- G. v otázkách s tázacím slovem, pokud chce mluvčí dodat svému vyjádření expresivní zabarvení, mentorský tón (poučování, „vyslýchání“):** Где ты была весь вечер? // Что ты делала?

Н. в oznamovacích větách pro vyjádření výzvy, údivu, nespokojení, či s cílem dodat odpořevdi na váze (mluvčí zdůrazňuje, že jeho slova jsou pravdivá): – Ты читал Маяковского? // – Читал! // – А Горького? // – Тоже читал. // Вы не придёте, и я не приду.

1. při vyjádření sémantické a syntaktické neukončenosti ve větách a souvětích, především v oficiálních projevech či textech oficiálního nebo knižního stylu (jedná se o melodii, kterou můžeme slyšet u hlasatelů v televizi, v rádiu či u osob pronášejících oficiální projevy): На завтрак в Елисейском дворце // президент Франции / и министр иностранных дел России / обменялись речами.

1. Poslechněte si výše uvedené příklady použití ИК-4. Poté sami věty čtěte.

2. Čtěte krátké rozhovory. Věnujte pozornost správné melodii.

- Ты была в Петербурге? – Ты любишь музыку Чайковского?
- Была. – Люблю.
- А в Кieve? – А Мусортского?
- Тоже была. – Тоже люблю.
- А в Риге? – А Шостаковича?
- Нет, / не была. – Музыка Шостаковича я очень люблю.

– Вам нужен читательский билет?

- Да.
- Садитесь, пожалуйста. Отвeтьте на несколько вопросов. Ваше имя?
- Ирина.
- Отчество?
- Витальевна.
- Ваша фамилия?
- Смирнова.
- Год рождения?
- Тысяча девятьсот девяносто второй.
- На каком факультете Вы учитесь?
- На педагогическом.
- Курс?
- Второй.
- Ваш адрес?
- Я живу в общежитии, / в главном здании.
- Корпус?

01:00

- Третий.
- Комната?
- Двести тридцать пять.
- Распишитесь, пожалуйста. // Вот тут. // Держите, / вот ваш билет.

3. Ve dvojicích předvedte podobné rozhovory.

4. Чтeте dialogy. Помогите интонацией выразить удивление. Ридите се интонацией транскрипции з првних двох розговорiв. Наконеч самi вимислите подобне репліки.

- Он никогда не был в Москве. – Они вчера заблудились.
- Никогда?! Надо же! – Заблудились?! Надо же!
- Он завтра уезжает. – Он опоздал на поезд.
- Уезжают?! Надо же! – Опоздал?! Надо же!
- Он вчера проиграл. – Завтра будет снег.
- Проиграли?! Надо же! – Снег?! Надо же!

5. Sehrajte dialogy. Помогите интонацией выразить удивление. Pracujte podle vzoru.

- Vzor:
- Я завтра уезжаю.
 - Когда? Завтра? Не можете быть!

1. Скоро он уезжает в Париж.
2. Он вчера купил машину.
3. У неё ужасный муж.
4. У него прекрасная теща.
5. Вчера Таню увезли в больницу.
6. У них сторел дом.
7. Врачи сказали, что ему надо делать операцию.

6. Poslechněte si nahrávku. Do textu vzoru vyznačte intonační konstrukce, které jste slyšeli. Poté si ve dvojicích nacvičte podobné situace, v nichž vyjádříte nespokojenost.

Vzor: Где ты была?! Почему ты не позвонила?! Я тебя уже два часа ожидаю.

Скільки можна гулять?!

00:13

Что ты делала?!

С кем ты разговаривала?!

На кого ты похожа?!

Почему ты не занимаешься?!

С кем это ты гуляла?

00:28

7. Poslouchajte, poté sami čtete. Všimněte si intonace neukončených větých úseků.

Москва / — столица России.

В Москве / состоялась Международная конференция.

Сегодня вечером / делегация уезжает.

Поезд на Киев / отправляется с четвёртого пути.

Заседание международной группы учёных / закончилось.

8. Čtete.

В этом мероприятии, / проведённом Академией наук Российской Федерации, / Академией медицинских наук / и творческими союзами нашей страны, / приняли участие общественные деятели, / деятели науки и культуры из Российской Федерации, / Болгарии, / США, / Греции / и Чехии. // На заседании / было приглашено более двухсот учёных, / врачей, / журналистов.

9. Čtete báseň.

А что у вас?

Тут сказа́л ребятам Боря /

Просто так: /

«А у меня в карма́не гвоздь. /

А у вас?» — //

«А у нас сегодня го́сть. /

А у вас?» — //

«А у нас сегодня ко́шка /

Родила́ вчера́ котят. //

Котята́ выросли немно́жко, /

А е́сть из блю́дца / не хотя́т. //

«А у нас на́ кухне га́з. /

А у вас?» — //

«А у нас водопр²овод. / Во́т».

(С. Михалков)

